

OKLÜZYONUN GELİŞMESİ VE OKLÜZAL REHBERLİK

Prof.Dr. Şaziye SARI
2020

C-Kesici dişlerin deęiřimi

Hem alt çenede hem de st çenede dört adet daimi keser dişin mesio-distal çapları toplamı yerlerine alacakları dört adet süt keser dişten bir hayli büyüktür ve bu yer eksikliği; st çeneden erkeklerde -7.1mm, kızlarda -6.4mm, alt çenede ise erkeklerde -5.1mm, kızlarda -4.84mm'dir.

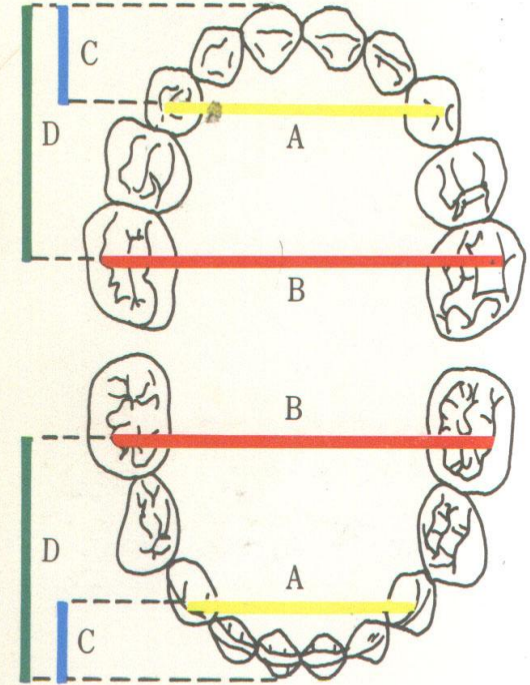
st çenede yaklaşık 7mm, alt çenede ise 5mm' dir.

Yer ihtiyacının fazlalığına rağmen, sürekli keserlerin sorunsuz bir şekilde arktaki yerlerini almalarında etkili olan mekanizmalar:

- Süt kesiciler bölgesindeki fizyolojik interdental boşluklar

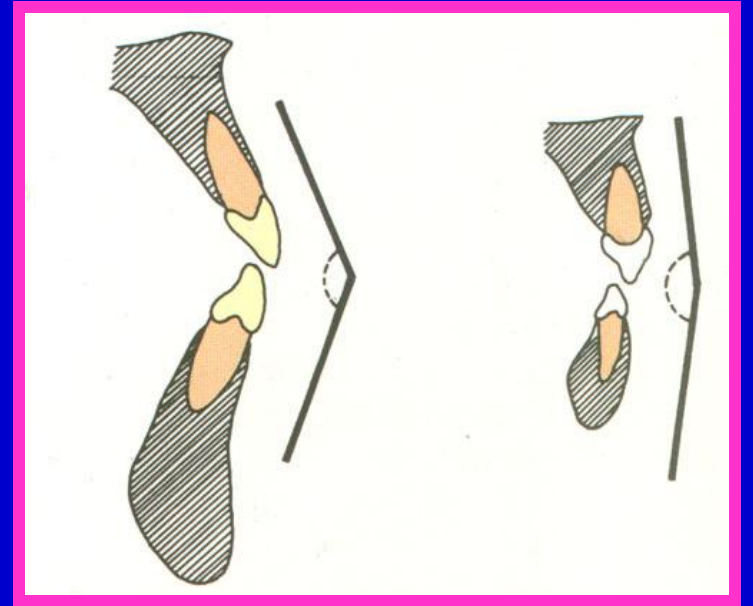

- Kaninler arası mesafenin artışı (diş kavsi genişliğinde artış)
- Dental arktaki anterior genişliğin artışı (diş kavsi uzunluğunda artış)

- A : Inter-canine width
- B : Inter-molar width
- C : Anterior arch length
- D : Total arch length

- Kesici dişlerin eksen eğimlerinin (akslarının) artışı
- Ugly duckling (đirkin ördek yavrusu) aşamasına bağlı özellikler

*SÜT KESİCİLER BÖLGESİNDEKİ DİŞLER ARASI BOŞLUKLARIN VARLIĞI

Süt dişi kavisinde, kesici dişler bölgesindeki fizyolojik boşluklar daimi kesici dişlerin düzgün sıralanmasında etkili olan faktörlerden birisidir ve süt dişlenme dönemindeki olguların % 65-70'inde bu boşluklara rastlanmaktadır. Boşlukların toplamı ortalama üst çenede 2,6 mm, alt çenede ise 1,1 mm'dir.

	Süt dişlenmedeki Boşluk miktarı	Daimi dişlenmede Düzgün kesici diş dizisine sahip vakalar (%)
Maksilla	>6.0 mm	86
	3.0-6.0 mm	67
	< 3.0 mm	37
Mandibula	>4.5 mm	100
	2.0-4.5 mm	68
	< 2.0 mm	40

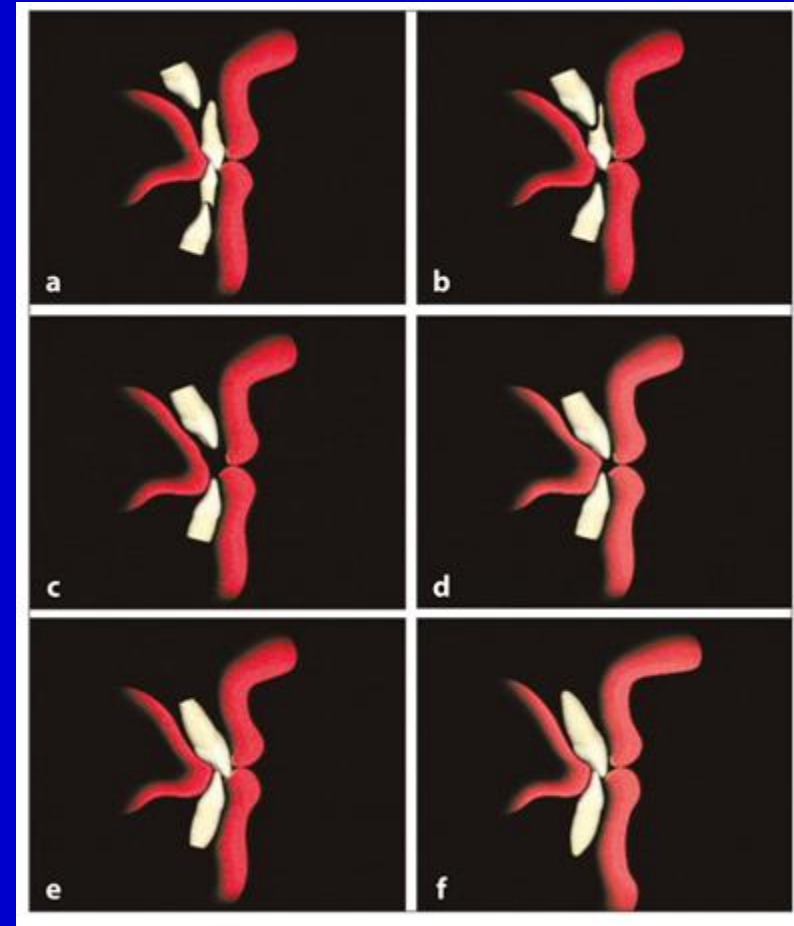
Sürekli kesicilerin sıralanması ile süt dişlenmedeki boşluklar arasındaki ilişki

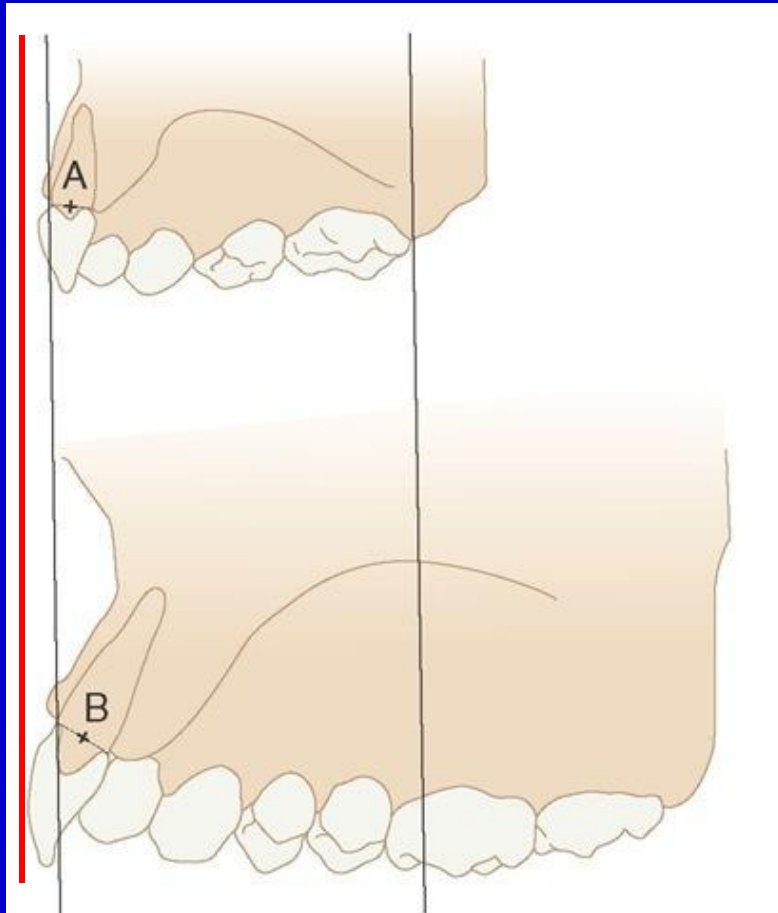
*KANINLER ARASI MESAFENİN ARTIŞI (DIŞ KAVSİ GENİŞLİĞİNDE ARTIŞ)

Kesici dişlerin değişmesi sırasında dental arkta belirgin değişiklikler ortaya çıkmakta ve maksiller ve mandibular sürekli 1. kesicilerin erüpsiyonundan önce ve erüpsiyonları sırasında kaninler arası mesafe yaklaşık 3mm artmaktadır. Bu artış sürekli kesicilerin yer probleminin çözülmesinde büyük rol oynamaktadır.

*DENTAL ARKTAKİ ANTERİOR UZUNLUĞUN ARTIŞI (DIŞ KAVSİ UZUNLUĞUNDA ARTIŞ)

Alveol içerisinde süt kesici dişlerin lingual tarafında konumlanan sürekli kesici dişler, sürme esnasında süt dişi köklerini eriterek labiale doğru hareket ederler. **Sürekli kesicilerin daha labialde konumlanmalarıyla diş arkının antero-posterior boyutu artmaktadır.**

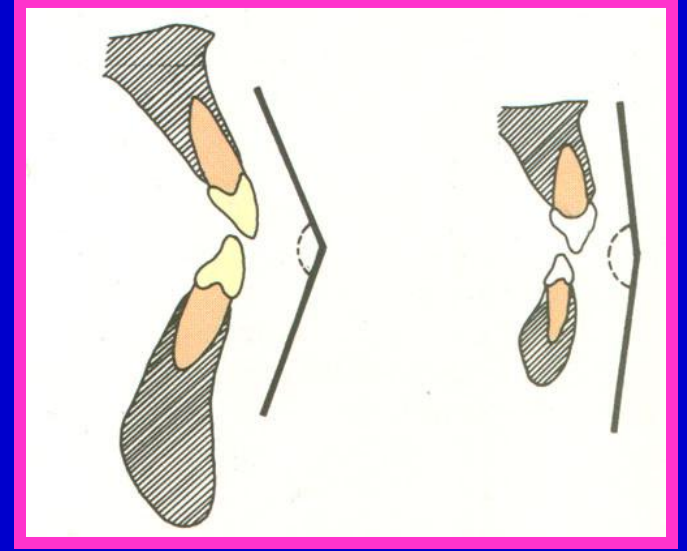

Üst çenede antero-posterior boyut artışı daha fazla olduğu için overjet miktarı da bu aşamada artacaktır. Ancak alt çenenin gelişimle öne doğru yer değiştirme potansiyeli hala devam ettiği ve üst çeneden daha fazla olduğu için , sürekli kesicilerin sürdüğü dönemde fazla olan overjet gittikçe azalacaktır.

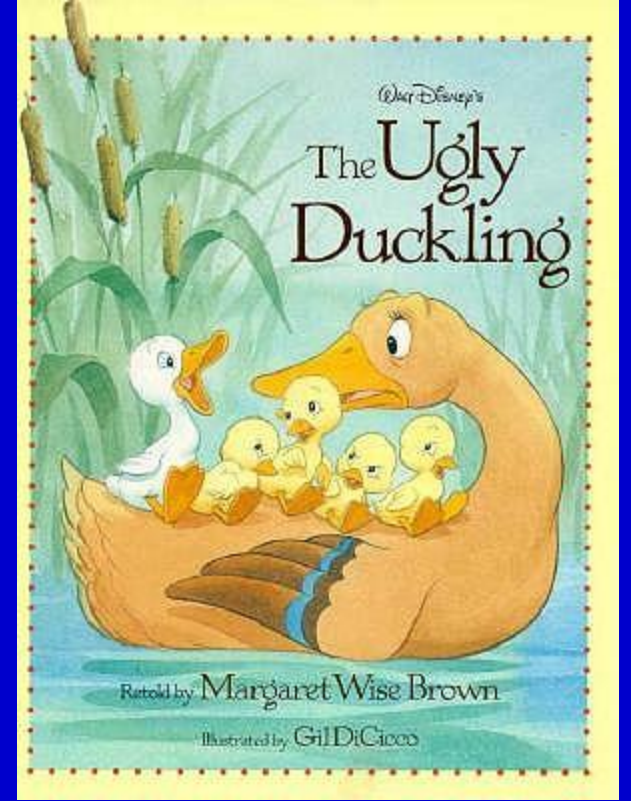
Bu nedenle sürekli kesici dişlerin sürmelerinden hemen sonra oluşan overjete tedavi amacıyla müdahalede bulunmak yanlış olacaktır.

*SÜREKLİ KESİCİ DİŞLERİN EKSEN EĞİMLERİNDEKİ ARTIŞ

Maksiller ve mandibuler süt kesiciler arasındaki açı süt dişlerinde 150 derece iken, sürekli kesicilerde ortalama 123 derecedir. Sürekli kesicilerin daha labialde konumlanmış olmasına bağlı olarak inter insizal açı daralmaktadır ve bu şekilde sürekli dişlerin yerleşebilmesi için bir miktar daha yer artışı oluşmaktadır.

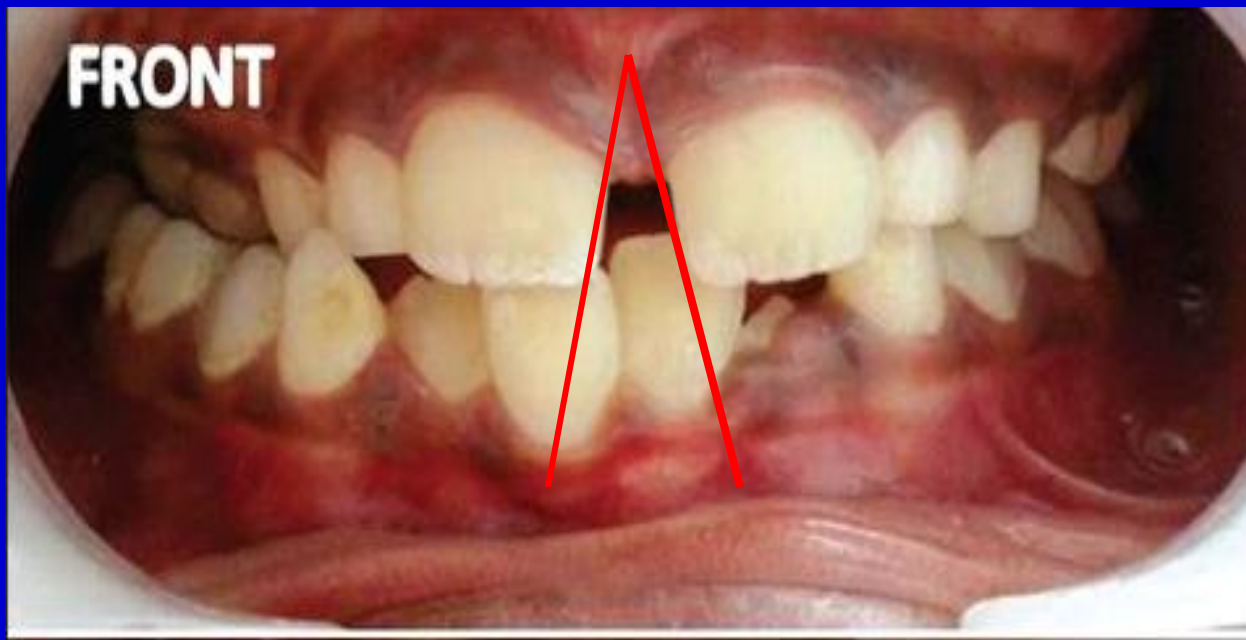

ÇİRKİN ÖRDEK YAVRUSU AŞAMASI

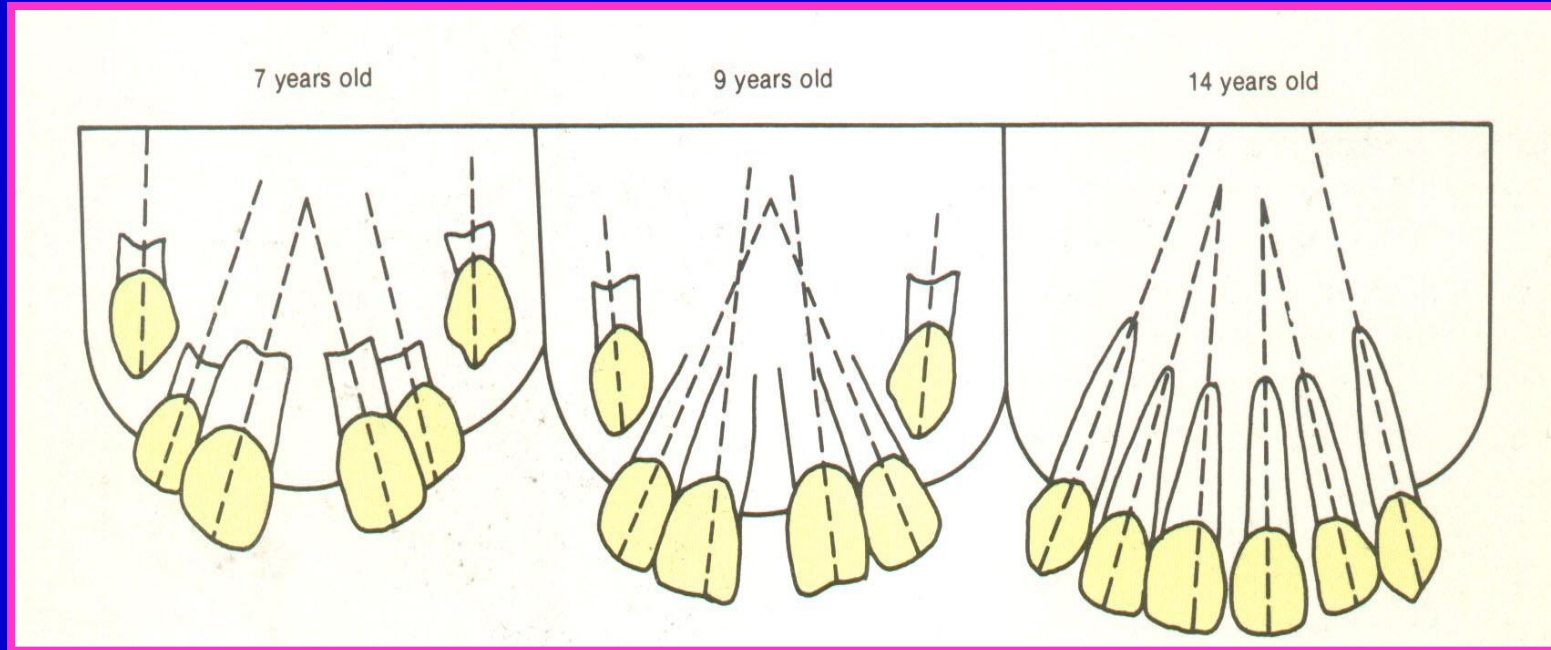
Üst kesicilerin özellikle santral kesicilerin sürmeye başladığı dönemde süt dişlerine göre oldukça büyük ters "V" şeklinde açılanmıştır ve iki santral arasında bariz bir diasteme vardır.

Bu düzensiz görüntü "Ugly Duckling" açmazı olarak isimlendirilmiştir.

Ancak bu görüntü , sürekli lateral ve kaninlerin erüpsiyonu sırasında oluşan lateral baskılar nedeniyle ortadan kaybolmakta ve daimi santral dişler yavaş yavaş doğru konuma gelmektedir. Başlangıçtaki ters V görüntüsüyle arka ilave bir yer oluşmaktadır.

D-Sürekli kanin ve premolar dişlerin sürmesi

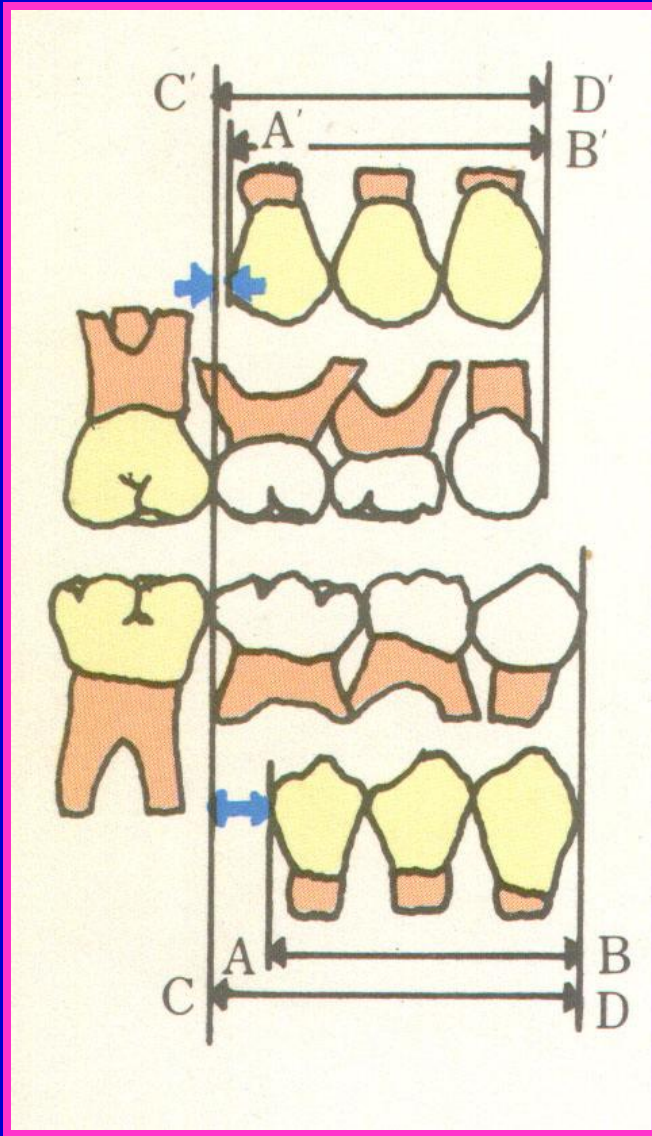
Kanin ve premolar dişler, sürekli 1. moların mesial yüzeyi ile sürekli lateral kesicinin distal yüzeyi arasındaki sınırlı boşlukta sürmek zorundadırlar.

Bu dişlerin düzgün sıralanmalarında etkili olan faktörler;

Lee-way yer rezervi,

Yan gurup dişlerin değişme sırası,

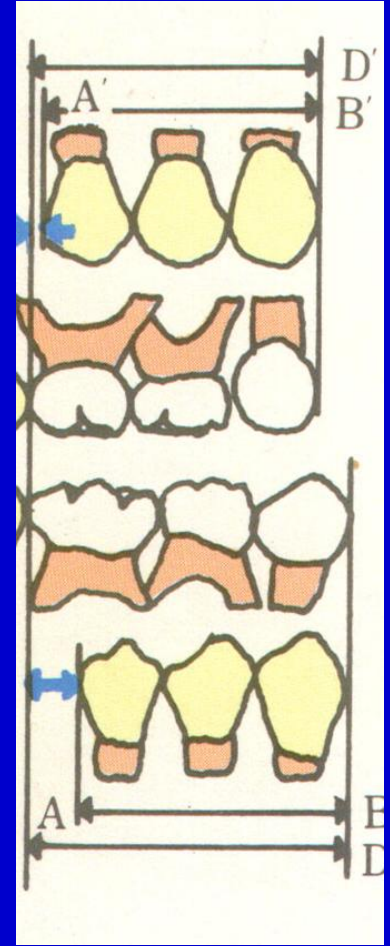
- Lee-Way yer rezervi: Süt kanin, süt I.azı ve süt II.azının mesio-distal çapları toplamı, bu süt dişlerinin altında bulunan daimi kanin, 1.premolar ve 2.premolar dişlerinin mesio-distal çapları toplamından daha büyük olup, aradaki bu farka Lee-way rezervi denilmektedir.

Bu rezerv üst çenede 1.8 mm, alt çenede 3.4 mm'dir. Sürekli dişler lehine olan bu fark sürekli kanin ve premolarların dizilimde faydalı olmaktadır.

Yan grup dişlerin değişme sırası: Sürekli kesici dişlerin 8-8,5 yaşlarında sürmesi tamamlandıktan yaklaşık 1,5 -2 yıl sonra premolarlar ve sürekli kaninler sürmeye başlamaktadır. Daimi 1.küçük azı dişlerinin kapanışa gelmesine **3. Oklüzyon kilitlenmesi** denir.

Bu aşamada süt molarların yerlerini alacak daimi küçük azılar için yer sorunu yaşanmaz zira; **her iki süt azısının mesio-distal çapları toplamı, sürekli küçük azıların mesio-distal çapları toplamından daha fazladır.**

Ancak hem alt çenede hem de üst çenede süt kaninlerle sürekli kaninler arasında mesio-distal genişlik açısından yaklaşık 1 mm fark vardır. Yani sürekli kaninler sürmeye başladığında 1 mm yer eksikliği vardır. **Bu eksiklik premolar ve kaninlerin sürme zamanları arasındaki hassas koordinasyonla giderilmektedir.**

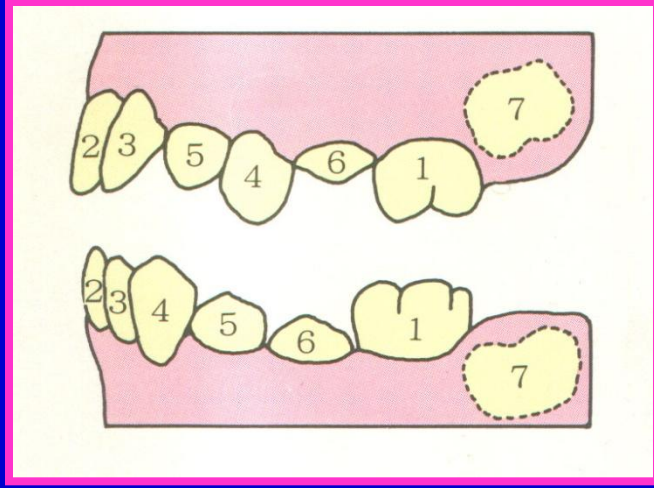
- Alt çenede sürekli kanin ve 1. premolarlar çoğunlukla eş zamanlı olarak sürerler ve alt sürekli kanin için eksik olan 1mm'lik yer, süt I. molardan dolayı 0.75 mm yer fazlalığı olan alt 1.premolar aracılığı ile hemen hemen karşılanmaktadır.

- Bu aşamada 0.25 mm'lik yer eksikliği sebebiyle kanin bölgesinde hafif bir çapraşıklık görülse bile, 2. Küçük azının sürmesi sırasında (süt II. molar dişine göre mesio-distal çapı daha küçük olduğu için) bu çapraşıklık ta çözülmektedir,
- dolayısıyla çapraşıklığı düzeltmek adına bu dönemde yapılacak erken müdahale yanlış olacaktır.

Üst çenede ise önce daimi 1. premolarlar sürer ve bu aşamada zaten yer sorunu yoktur. Takiben, üst sürekli kaninin, üst 2. premolardan hemen sonra veya aynı zamanda sürmesiyle üst sürekli kanin için eksik olan 1 mm'lik yer, süt II. moların 2. premolardan 2 mm daha geniş olmasından kaynaklanan boşluktan sağlanmaktadır.

Daimi dişlerin sürme sırası

Üst süt II.moların erken kaybı sonucu üst 2.premolar üst kaninden çok önce sürmüş ise buradaki yer rezervi I.daimi molar dişin mesiale yürümesiyle kullanılmış olacaktır. Bu durumda üst sürekli kanin için olan yer eksikliği giderilemeyeceğinden kaninler bukkal veya palatal pozisyonda sürecektir. Benzer durum süt molarlardaki kontakt çürükleri sebebiyle oluşan madde kaybına bağlı olarak ta gelişebilmektedir.

E-Sürekli 2. molar dişlerin sürmesi

Kanin ve premolar dişler sürdükten sonra sürekli 2. Molarlar sürmeye başlar. Bu dönemde, sürekli 2. moların mesiale sürme kuvvetine bağlı olarak dental ark uzunluğu doğal olarak azalmaktadır. Ancak daimi 2. azı dişlerinin sürme aşamasında süt II. molarların proksimal çürük lezyonları veya erken çekimleri nedeniyle eğer dental ark uzunluğu zaten azalmış ise 2. molar daha da mesiale doğru süreceği için oklüzal ilişki belirgin olarak bozulabilir.

OKLÜZAL REHBERLİK UYGULAMALARI

Dişler ve çenelerdeki büyüme ve gelişim sırasındaki değişikliklerin zamanında belirlenerek, oluşabilecek ya da oluşmuş sapmaların tespit ve tedavi edilmesine yönelik olarak yapılan koruyucu, durdurucu ve düzeltici girişimler OKLÜZAL REHBERLİK olarak tanımlanır.

Oklüzal rehberlik uygulamalarını gerektiren sebepler

1- GENETİK FAKTÖRLER

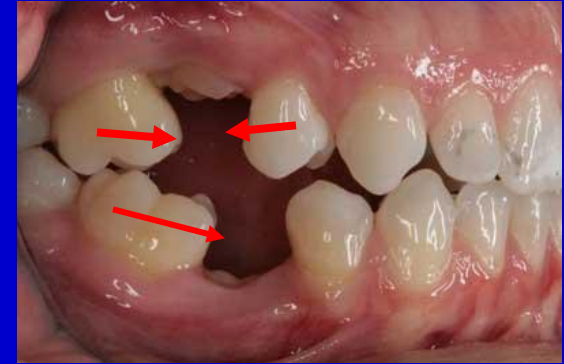
a- Büyük dişler ve küçük kemik desteği belirgin çapraşıklığa neden olur.

b- Küçük dişler ve büyük kemik desteği diastemalara neden olur.

c- Sürekli dişlerin konjenital eksikliği diastemalara, komşu dişlerin devrilmesine, orta hat sapması, karşı arktaki dişlerin uzamasına neden olur.

d- Süpernümerer (artı) dişler, dişlerde gömülülüğe ve çapraşıklığa neden olur

